

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2023 m. vasario 2 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bažnyčių ir religinių asociacijų ar bendruomenių statusas valstybėse narėse pagal Sąjungos teisę – SESV 17 straipsnio 1 dalis – Įsisteigimo laisvė – SESV 49 straipsnis – Apribojimai – Pateisinimas – Proporcingumas – Privačiai mokymo įstaigai skiriamos subsidijos – Kitoje valstybėje narėje įsisteigusios religinės bendruomenės pateiktas prašymas – Įstaiga, kurią ši bendruomenė pripažįsta kaip konfesinę mokyklą“

Byloje C-372/21

dėl *Verwaltungsgerichtshof* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Austrija) 2021 m. birželio 1 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2021 m. birželio 17 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland KdöR

prieš

Bildungsdirektion für Vorarlberg

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkė K. Jürimäe, teisėjai M. Safjan, N. Piçarra (pranešėjas), N. Jääskinen ir M. Gavalec,

generalinis advokatas N. Emiliou,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland KdöR*, atstovaujamos *Rechtsanwälte* M. Krömer ir P. Krömer,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos A. Posch, J. Schmoll ir F. Werni,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos T. Machovičová, M. Smolek ir J. Vláčil,

* Proceso kalba: vokiečių.

– Europos Komisijos, atstovaujamos L. Armati, M. Mataija ir G. von Rintelen,
susipažinęs su 2022 m. liepos 7 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 17 ir 56 straipsnių išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Freikirche der Siebenten-tags-Adventisten in Deutschland KdöR* (Vokietijos laisvoji septintosios dienos adventistų bažnyčia, toliau – Vokietijos adventistų bažnyčia) ir *Bildungsdirektion für Vorarlberg* (Forarlbergo švietimo direkcija, Austrija, toliau – kompetentinga institucija) ginčą dėl prašomos subsidijos privačiai mokymo įstaigai, kurią ši bažnyčia pripažįsta ir išlaiko kaip konfesinę mokyklą.

Austrijos teisė

AnerkennungsG

- 3 1874 m. gegužės 20 d. *Gesetz betreffend die gesetzliche Anerkennung von Religionsgesellschaften* (Įstatymas dėl oficialaus religinių bendruomenių pripažinimo) (*RGBl.*, 68/1874, toliau – *AnerkennungsG*) 1 straipsnyje nustatyta:

„Religinės konfesijos, kuri anksčiau nebuvo pripažinta pagal įstatymą, nariai pripažįstami religine bendruomene, jeigu:

- 1) jų religinėje doktrinoje, religinėse apeigose, įstatuose, taip pat jų pačių pasirinktame pavadinime nėra nieko neteisėto arba prieštaraujancio moralei;
- 2) užtikrinamas bent vienos pagal šio įstatymo reikalavimus įkurtos religinės bendruomenės susikūrimas ir egzistavimas.“

BekGG

- 4 *Bundesgesetz über die Rechtspersönlichkeit von religiösen Bekenntnisgemeinschaften* (Federalinis įstatymas dėl religinių bendruomenių teisinio subjektiškumo, *BGBL.* I, 19/1998), redakcijos, paskelbtos *BGBL.* I, 78/2011 (toliau – *BekGG*), 11 straipsnyje „Papildomi reikalavimai, keliami tam, kad religinė bendruomenė būtų pripažinta pagal *AnerkennungsG*“, numatyta:

„Be [*AnerkennungsG*] nustatytų reikalavimų, tam, kad religinė bendruomenė būtų pripažinta, ji turi atitikti šias sąlygas:

1. Religinė bendruomenė privalo:
 - a) Austrijoje gyvuoti ne mažiau kaip 20 metų, iš kurių 10 metų – organizuotai ir ne mažiau kaip 5 metus – kaip religinė bendruomenė, turinti juridinio asmens statusą pagal šį įstatymą; arba

- b) būti organizaciniu ir doktrinos požiūriu integruota į tarptautiniu mastu veikiančią religinę bendruomenę, kuri gyvuoja ne mažiau kaip 100 metų ir jau veikia Austrijoje organizuotai ne mažiau kaip 10 metų; arba
- c) būti organizaciniu ir doktrinos požiūriu integruota į tarptautiniu mastu veikiančią religinę bendruomenę, kuri gyvuoja ne mažiau kaip 200 metų; ir
- d) paskutinio surašymo duomenimis, turėti ne mažiau kaip du narius iš 1000 Austrijos gyventojų. Jeigu religinė bendruomenė negali to įrodyti remdamasi surašymo duomenimis, ji turi pateikti kitus tinkamus įrodymus;

<...>

- 3. Tikinčiųjų bendruomenė turi būti palankiai nusiteikusi visuomenės ir valstybės atžvilgiu.
- 4. Ji neturi neteisėtai trikdyti santykių su pagal įstatymus pripažintomis bažnyčiomis ir religinėmis bendrijomis, taip pat su kitomis esamomis religinėmis bendruomenėmis.“

PrivSchG

- 5 1962 m. liepos 25 d. *Bundesgesetz über das Privatschulwesen (Privatschulgesetz)* (Federalinis privačių mokyklų įstatymas) (*BGBL.*, 244/1962, iš dalies pakeista redakcija paskelbta *BGBL.* I, 35/2019, toliau – *PrivSchG*) 17 straipsnyje, kuriame reglamentuojamas privačių konfesinių mokyklų subsidijavimas, nurodyta:

„(1) Vadovaujantis toliau pateiktomis nuostatomis, oficialiai pripažintų bažnyčių ir religinių bendruomenių privačioms konfesinėms mokykloms, turinčioms viešojo subjekto statusą, suteikiamos subsidijos personalo sąnaudoms padengti.

(2) Privačios konfesinės mokyklos – tai oficialiai pripažintų bažnyčių ir religinių bendruomenių išlaikomos mokyklos, taip pat asociacijų ir fondų išlaikomos mokyklos, kurias atitinkamos bažnyčios ar religinės bendruomenės kompetentinga vyriausia įstaiga pripažino konfesinėmis mokyklomis.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 6 Vokietijos adventistų bažnyčia, turinti viešosios teisės reglamentuojamo juridinio asmens statusą Vokietijoje, neturi pagal Austrijos teisę pripažintos bažnyčios statuso.
- 7 Nuo 2016–2017 mokslo metų ši bažnyčia Austrijoje esančią viešojo subjekto statusą turinčios asociacijos valdomą mokymo įstaigą pripažino konfesine mokykla, kurią ji išlaiko, be kita ko, suteikdama subsidijas, tiekdamą mokomąją medžiagą ir organizuodama pedagoginio personalo tęstinį profesinį mokymą. Ši bažnyčia, vadovaudamasi *PrivSchG* 17 straipsniu, kompetentingai institucijai pateikė prašymą skirti subsidiją šios mokyklos darbuotojų darbo užmokesčiui ir rėmėsi SESV 56 straipsniu, siekdama, kad jai būtų taikomas toks pat vertinimas kaip pagal Austrijos teisę pripažintoms bažnyčioms ir religinėms bendruomenėms.

- 8 2019 m. rugsėjo 3 d. sprendimu kompetentinga institucija atmetė šį prašymą, remdamasi *PrivSchG* 17 straipsnio 1 ir 2 dalimis, kurios, jos nuomone, taikytinos tik pagal Austrijos teisę pripažintoms bažnyčioms ir religinėms bendruomenėms. Dėl šio sprendimo Vokietijos adventistų bažnyčia pateikė skundą *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas, Austrija); 2020 m. vasario 26 d. sprendimu šis teismas atmetė skundą.
- 9 Šis teismas mano, kad pagal Sąjungos teisę Austrijos Respublika neprivalo pripažinti kitoje valstybėje narėje anksčiau pripažintos bažnyčios ar religinės bendruomenės. Taigi tai, kad tokia bažnyčia ar religinė bendruomenė pripažįsta Austrijoje įsteigtą privačią mokymo įstaigą kaip konfesinę mokyklą, neleidžia šiai bažnyčiai ar bendruomenei remtis *PrivSchG* 17 straipsniu, kad šiai įstaigai būtų skirtos subsidijos jos darbuotojų darbo užmokesčiui.
- 10 Dėl šio teismo sprendimo Vokietijos adventistų bažnyčia padavė kasacinį skundą *Verwaltungsgerichtshof* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Austrija).
- 11 Savo prašyme priimti prejudicinį sprendimą šis teismas nurodo, kad bažnyčios ir religinės bendruomenės, pripažintos pagal *AnerkennungsG* ir *BekGG*, yra viešosios teisės reglamentuojami juridiniai asmenys, turintys specialių teisių ir vykdančios funkcijas, be kita ko, švietimo srityje, taip dalyvaudami valstybės viešajame gyvenime. Šis teismas patikslina, kad pagal *PrivSchG* 17 straipsnį tik šios bažnyčios ir religinės bendruomenės gali gauti subsidijas privačioms mokykloms, kurias jos pripažįsta kaip konfesines mokyklas.
- 12 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma klausia, ar pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį.
- 13 Šiuo klausimu jis primena, pirma, kad pagal SESV 17 straipsnį subsidijų privačioms valstybės narės pripažįstamų bažnyčių ir religinių bendruomenių konfesinėms mokykloms skyrimas susijęs tik su šios valstybės narės ir šių religinių bendruomenių santykiais ir kad Sąjunga turi likti neutrali šių santykių atžvilgiu. Vis dėlto 2019 m. sausio 22 d. Sprendimo *Cresco Investigation* (C-193/17, EU:C:2019:43) 30–33 punktuose Teisingumo Teismas konstatavo, jog šis 17 straipsnis nereiškia, kad šioje srityje nacionalinės teisės aktuose įtvirtintas skirtingas požiūris nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį.
- 14 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo jurisprudenciją, visų pirma į 2018 m. lapkričio 6 d. Sprendimą *Scuola Elementare Maria Montessori / Komisija, Komisija / Scuola Elementare Maria Montessori ir Komisija / Ferracci* (C-622/16 P-C-624/16 P, EU:C:2018:873, 105 punktą), pagrindinėje byloje nagrinėjama privati mokymo įstaiga, daugiausia finansuojama iš privačių lėšų, vykdo ekonominę veiklą, t. y. teikia paslaugas. Vis dėlto, kadangi šią įstaigą valdo Austrijoje registruota asociacija, šios paslaugos nėra tarpvalstybinio pobūdžio, nebent būtų atsižvelgta į tai, kad prašymą skirti šiai įstaigai subsidiją pateikė Vokietijoje įsteigta ir pripažinta bažnyčia.
- 15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui taip pat kyla klausimas, ar Vokietijos adventistų bažnyčia turi teisę remtis SESV 56 straipsnyje garantuojama laisve teikti paslaugas, kad jai būtų taikomas toks pat režimas kaip Austrijoje oficialiai pripažintų bažnyčių ar religinių bendruomenių konfesinėms privačioms mokykloms, kurių švietimo veikla daugiausia finansuojama iš viešųjų lėšų, todėl negali būti laikoma „ekonominė veikla“, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo pirmesniame punkte nurodytą jurisprudenciją.

- 16 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar nacionalinės teisės normos, pagal kurias Vokietijos adventistų bažnyčiai, priešingai nei šioje valstybėje narėje pripažintoms bažnyčioms ir religinėms bendruomenėms, draudžiama gauti subsidijas Austrijoje esančiai privačiai mokymo įstaigai, yra SESV 56 straipsnyje garantuojamos laisvės teikti paslaugas apribojimas. Šis teismas pabrėžia, kad tokiomis nacionalinės teisės normomis, kuriomis siekiama papildyti valstybinę mokyklų sistemą privačiomis Austrijoje pakankamai atstovaujamų bažnyčių arba religinių bendruomenių konfesinėmis mokyklomis, kad tėvai turėtų galimybę pasirinkti jų religinius įsitikinimus atitinkantį vaikų ugdymą, siekiama teisėto tikslo. Jis taip pat mano, kad šios teisės normos gali būti laikomos tinkamomis šio tikslo įgyvendinimui užtikrinti ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti.
- 17 Šiomis aplinkybėmis *Verwaltungsgerichtshof* (Aukščiausiasis administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar, atsižvelgiant į SESV 17 straipsnį, tokia situacija, kai vienoje valstybėje narėje pripažinta ir reziduojanti religinė bendruomenė prašo kitoje valstybėje narėje suteikti subsidiją jos konfesinei pripažintai privačiai mokyklai, kurią toje kitoje valstybėje narėje valdo pagal jos teisę įregistruota asociacija, patenka į Sąjungos teisės, visų pirma į SESV 56 straipsnio, taikymo sritį?

Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai:

2. Ar SESV 56 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama nacionalinės teisės norma, kurioje numatyta, kad konfesinės privačios mokyklos subsidiją gali gauti tik tuomet, jeigu pareiškėjas yra pripažintas bažnyčia arba religine bendruomene pagal nacionalinę teisę?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 18 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 17 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją į Sąjungos teisės taikymo sritį nepatenka tokia situacija, kai bažnyčia, religinė asociacija ar bendruomenė, kuri valstybėje narėje turi viešosios teisės reglamentuojamo juridinio asmens statusą ir kuri kaip konfesinę mokyklą pripažįsta ir išlaiko kitoje valstybėje narėje esančią privačią mokymo įstaigą, prašo skirti šiai įstaigai subsidiją, kuri skiriama tik pagal tos kitos valstybės narės teisę pripažintoms bažnyčioms, religinėms asociacijoms ir bendruomenėms.
- 19 Pirma, šiuo klausimu primintina, kad, nors SESV 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas Sąjungos neutralitetas valstybėms narėms reglamentuojant santykius su bažnyčiomis ir religinėmis asociacijomis ar bendruomenėmis (2018 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, 58 punktą ir 2022 m. sausio 13 d. Sprendimo *MIUR ir Ufficio scolastico Regionale per la Campania*, C-282/19, EU:C:2018:3, 50 punktą), šia nuostata negalima remtis siekiant apskritai iš Sąjungos teisės taikymo srities pašalinti bažnyčių ar religinių asociacijų ir bendruomenių veiklą, kai ši veikla yra atlygintinų paslaugų teikimas tam tikroje rinkoje (šiuo klausimu žr. 2017 m. birželio 27 d. Sprendimo *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania*, C-74/16, EU:C:2017:496, 43 ir 47 punktus).

- 20 Antra, mokymo įstaigose, kurios daugiausia finansuojamos iš privačių lėšų, dėstomos pamokos yra paslaugos, nes šių įstaigų tikslas yra teikti paslaugas už užmokestį (šiuo klausimu žr. 1993 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Wirth*, C-109/92, EU:C:1993:916, 17 punktą ir 2018 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Scuola Elementare Maria Montessori / Komisija, Komisija / Scuola Elementare Maria Montessori ir Komisija / Ferracci*, C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873, 105 punktą).
- 21 O mokymo įstaigoje, priklausančioje valstybinei švietimo sistemai ir visiškai arba daugiausia finansuojamoje iš viešųjų lėšų, dėstomos pamokos, atvirkščiai, nėra ekonominė veikla. Nustatydamą ir išlaikydama tokią valstybinę švietimo sistemą valstybė narė ne ketina verstis veikla už užmokestį, o atlieka socialinę, kultūrinę ir švietimo funkciją savo visuomenės atžvilgiu (šiuo klausimu žr. 1993 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Wirth*, C-109/92, EU:C:1993:916, 15 punktą ir 2007 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Schwarz ir Gootjes-Schwarz*, C-76/05, EU:C:2007:492, 39 punktą).
- 22 Nagrinėjamu atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Austrijos mokymo įstaiga, kurią Vokietijos adventistų bažnyčia pripažįsta ir išlaiko kaip konfesinę mokyklą, yra privati įstaiga, kurioje dėstomos pamokos daugiausia finansuojamos iš privačių lėšų, todėl ši įstaiga turi būti laikoma vykdančia ekonominę veiklą, kaip tai suprantama pagal pirmą nurodytą jurisprudenciją, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 23 Priešingai, nei teigia Austrijos vyriausybė ir Europos Komisija, aplinkybė, kad skyrus prašomą subsidiją atitinkama privati mokymo įstaiga galėtų būti laikoma iš viešųjų lėšų finansuojama įstaiga, nevykdančia ekonominės veiklos, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 20 ir 21 punktuose primintą jurisprudenciją, neturi reikšmės nustatant, ar pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Svarbu tik tai, kad privati mokymo įstaiga, kuriai prašoma skirti subsidiją, tokio prašymo pateikimo dieną gali būti laikoma vykdančia ekonominę veiklą (pagal analogiją žr. 2007 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Schwarz ir Gootjes-Schwarz*, C-76/05, EU:C:2007:492, 44 punktą).
- 24 Be to, priešingai, nei teigia Austrijos vyriausybė, pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija skiriasi nuo situacijos, kurios visi elementai susiję tik su viena valstybe narė. Nagrinėjamu atveju Vokietijos adventistų bažnyčia prašo Austrijos valdžios institucijų skirti subsidiją Austrijoje esančiai mokymo įstaigai, kurią ji pripažįsta ir išlaiko kaip konfesinę mokyklą. Šis tarptautinis elementas reiškia, kad iš esmės turi būti taikomos Sąjungos teisės normos dėl laisvo judėjimo (pagal analogiją žr. 2016 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Ullens de Schooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, 47 punktą).
- 25 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 17 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją į Sąjungos teisės taikymo sritį patenka tokia situacija, kai bažnyčia, religinė asociacija ar bendruomenė, kuri valstybėje narėje turi viešosios teisės reglamentuojamo juridinio asmens statusą ir kuri kaip konfesinę mokyklą pripažįsta ir išlaiko kitoje valstybėje narėje esančią privačią mokymo įstaigą, prašo skirti šiai įstaigai subsidiją, kuri skiriama tik pagal tos kitos valstybės narės teisę pripažintoms bažnyčioms, religinėms asociacijoms ir bendruomenėms.

Dėl antrojo klausimo

- 26 Pirmiausia primintina, kad mokymo įstaiga, kuriai Vokietijos adventistų bažnyčia prašo skirti subsidiją, yra Austrijoje ir ją valdo šioje valstybėje narėje registruota asociacija, nuolat ir nepertraukiamai veikianti jos teritorijoje. Taigi tokiai situacijai taikoma SESV 49 straipsnyje

- užtikrinama įsisteigimo laisvė, o ne SESV 56 straipsnyje garantuojama laisvė teikti paslaugas (pagal analogiją žr. 2010 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Stoß ir kt.*, C-316/07, C-358/07–C-360/07, C-409/07 ir C-410/07, EU:C:2010:504, 59 punktą).
- 27 Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo antrąjį klausimą reikia suprasti taip, kad juo iš esmės siekiama išsiaiškinti, ar SESV 49 straipsnis, siejamas su SESV 17 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias valstybės teikiamų subsidijų privačioms mokymo įstaigoms, pripažintoms kaip konfesinės mokyklos, skyrimas siejamas su sąlyga, kad prašymą skirti subsidiją šiai įstaigai pateikusi bažnyčia ar religinė bendruomenė turi būti pripažinta pagal tos valstybės narės teisę, įskaitant atvejus, kai ši bažnyčia ar religinė bendruomenė yra pripažinta pagal savo kilmės valstybės narės teisę.
- 28 SESV 49 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta, kad, vadovaujantis SESV Trečiosios dalies IV antraštinės dalies 2 skyriaus nuostatomis, vienos valstybės narės nacionalinių subjektų įsisteigimo laisvės kitos valstybės narės teritorijoje apribojimai yra draudžiami. Taigi pagal šią nuostatą draudžiamos nacionalinės priemonės, kurios draudžia, daro mažiau patrauklų įsisteigimo laisvės įgyvendinimą arba trukdo ją įgyvendinti (šiuo klausimu žr. 2004 m. spalio 5 d. Sprendimo *CaixaBank France*, C-442/02, EU:C:2004:586, 11 punktą ir 2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 61 punktą).
- 29 Šioje srityje taikomas bet kokios diskriminacijos dėl pilietybės draudimo principas draudžia ne tik atvirą diskriminaciją, bet ir visas paslėptas diskriminacijos formas, kuriomis, taikant kitus diferencijavimo kriterijus, pasiekiamas toks pat rezultatas. Taigi neatmetama galimybė, kad tokie kriterijai, kaip valstybės narės piliečio kilmės vieta ar gyvenamoji vieta, tam tikromis aplinkybėmis gali sukelti praktinių pasekmių, atitinkančių pagal SESV draudžiamą diskriminaciją dėl pilietybės (šiuo klausimu žr. 1974 m. vasario 12 d. Sprendimo *Sotgiu*, 152/73, EU:C:1974:13, 11 punktą ir 2011 m. sausio 20 d. Sprendimo *Komisija / Graikija*, C-155/09, EU:C:2011:22, 45 punktą).
- 30 Nagrinėjamu atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad *PrivSchG* 17 straipsnyje numatytą prašymą dėl subsidijos gali pateikti tik Austrijoje oficialiai pripažintos bažnyčios ar religinės bendruomenės, t. y. tos, kurios atitinka *AnerkennungsG* 1 straipsnyje ir *BekGG* 11 straipsnyje numatytas sąlygas.
- 31 Kadangi pagal šias sąlygas bendrai reikalaujama, kad bažnyčios ar religinės bendruomenės Austrijoje gyvuotų tam tikrą laiką ir kad jos nariai būtų bent du iš 1 000 Austrijos gyventojų, šias sąlygas lengviau įvykdyti Austrijoje įsteigtoms bažnyčioms ar religinėms bendruomenėms. Dėl šių sąlygų kitose valstybėse narėse įsteigtos bažnyčios ir religinės bendruomenės, kurios kaip konfesines mokyklas pripažįsta ir išlaiko Austrijoje esančias privačias mokymo įstaigas, atsiduria blogesnėje padėtyje. Šios bažnyčios ir religinės bendruomenės negali gauti subsidijų šioms įstaigoms, skirtų pedagoginio personalo, būtino šių įstaigų mokymo programoms įgyvendinti, darbo užmokesčiui mokėti.
- 32 Vadinasi, tokios nacionalinės teisės normos, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, yra įsisteigimo laisvės ribojimas, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

- 33 Vis dėlto toks ribojimas gali būti leidžiamas su sąlyga, kad, pirma, jis atitinka SESV 52 straipsnio 1 dalyje aiškiai nurodytą tikslą arba privalomąjį bendrojo intereso pagrindą ir, antra, laikomasi proporcingumo principo, o tai reiškia, kad juo turi būti nuosekliai ir sistemaiškai užtikrinamas siekiamas tikslo įgyvendinimas ir neviršijama to, kas būtina tam tikslui pasiekti (šiuo klausimu žr. 2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 65 punktą).
- 34 Pirma, dėl nagrinėjamo ribojimo pateisinimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo cituotame *PrivSchG* aiškinamajame rašte nurodyta, kad konfesinės privačios mokyklos papildo valstybinę švietimo sistemą, kuri yra tarpkonfesinė, suteikdamos tėvams galimybę pasirinkti jų religinius įsitikinimus atitinkantį vaikų ugdymą.
- 35 Be to, iš *BekGG* pakeitimo aiškinamojo rašto, kiek tai susiję su bažnyčių ir religinių bendruomenių pripažinimo kriterijais pagal *AnerkennungsG*, matyti, kad Austrijoje oficialiai pripažįstamos bažnyčioms ir religinėms bendruomenėms teikiama materialinė valstybės parama, be kita ko, sveikatos ir švietimo srityse, nes jos prisideda prie žmonių gerovės. Pagal Austrijos teisę pripažintos bažnyčios ar religinės bendruomenės statuso įgijimas apima ir pareigas, tarp kurių yra ir pareiga organizuoti religinį mokymą.
- 36 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kaip ir Austrijos vyriausybė, mano, kad šios teisės normos, pagal kurias valstybinė tarpkonfesinė švietimo sistema papildoma konfesinėmis privačiomis mokyklomis, iš tikrųjų suteikia tėvams galimybę pasirinkti jų religinius įsitikinimus atitinkantį vaikų ugdymą, taigi jomis siekiama teisėto tikslo. Kaip savo išvados 72 punkte pažymėjo generalinis advokatas, toks tikslas, atitinkantis tikslą užtikrinti aukštus švietimo standartus, kuri Teisingumo Teismas yra pripažinęs „privalomuoju bendrojo intereso pagrindu“ (2003 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Neri*, C-153/02, EU:C:2003:614, 46 punktas ir 2006 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Centro di Musicologia Walter Stauffer*, C-386/04, EU:C:2006:568, 45 punktas), gali pateisinti įsisteigimo laisvės apribojimą.
- 37 Antra, šiomis aplinkybėmis, kaip matyti iš šio sprendimo 33 punkto, reikia išnagrinėti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės normos, viena vertus, yra tinkamos nuosekliai ir sistemaiškai užtikrinti jomis siekiamą tikslo įgyvendinimą ir, kita vertus, neviršija to, kas būtina jam pasiekti.
- 38 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris vienintelis yra kompetentingas vertinti pagrindinės bylos faktines aplinkybes ir aiškinti taikytinas nacionalinės teisės normas, turi nustatyti, ar šios teisės normos atitinka šiuos reikalavimus, ir, jei taip – kiek. Vis dėlto Teisingumo Teismas, kuris turi pateikti naudingą atsakymą tam teismui, siekdamas padėti jam priimti sprendimą, yra kompetentingas pateikti gaires, grindžiamas pagrindinės bylos medžiaga ir rašytinėmis pastabomis, kurios jam buvo pateiktos (2022 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cilevičs ir kt.*, C-391/20, EU:C:2022:638, 72 ir 73 punktai).
- 39 Nagrinėjamu atveju, kiek tai susiję su nagrinėjamų nacionalinės teisės normų tinkamumu nuosekliai ir sistemaiškai siekti atitinkamo teisėto tikslo, iš *BekGG* pakeitimų aiškinamojo rašto matyti, kad bažnyčių ir religinių bendruomenių pripažinimo pagal *AnerkennungsG* sąlyga yra ta, kad jos turi būti tam tikro dydžio ir jų veiksmai neturi apsiriboti tik jų nariais. Pripažįstama, kad, pasiekus šiose teisės normose numatytą minimalų bažnyčios ar religinės bendruomenės narių skaičių, jos veiklos teigiamas poveikis, ypač švietimo srityje, pasireiškia ne vien jos nariams. Be to, valstybės subsidijas skiriant tik pagal Austrijos teisę pripažintų bažnyčių ir religinių

bendruomenių konfesinėms mokykloms, siekiama užtikrinti, kad tos mokyklos būtų skirtos didelei gyventojų daliai, kuri gali pasirinkti šį mokymą, papildantį valstybinėse mokyklose siūlomą mokymą.

- 40 Šiomis aplinkybėmis pažymėtina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos teisės nuostatos nėra netinkamos tam, kad tėvai galėtų pasirinkti jų religinius įsitikinimus atitinkantį vaikų ugdymą, kai vykdomas kokybiškas tarpkonfesinis mokymas, o šis tikslas, kaip priminta šio sprendimo 36 punkte, yra teisėtas pagal Sąjungos teisę.
- 41 Dėl klausimo, ar šiomis teisės nuostatomis neviršijama tai, kas būtina šiam tikslui pasiekti, reikia priminti, kad SESV 17 straipsnio 1 dalyje nustatyta Europos Sąjungos pareiga gerbti ir nepažeisti statuso, bažnyčioms ir religinėms asociacijoms ar bendruomenėms suteikiamo valstybėse narėse, nes SESV 17 straipsnyje įtvirtintas Sąjungos neutralitetas valstybėms narėms reglamentuojant santykius su bažnyčiomis ir religinėmis asociacijomis ar bendruomenėmis (2018 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, 58 punktas ir 2022 m. sausio 13 d. Sprendimo *MIUR ir Ufficio Scolastico Regionale per la Campania*, C-282/19, EU:C:2022:3, 50 punktas). Taigi tokiais aplinkybėmis, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, SESV 49 straipsnis, siejamas su SESV 17 straipsnio 1 dalimi, negali būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybė narė įpareigojama pripažinti šių bažnyčių, asociacijų ar bendruomenių statusą, kuris joms suteiktas pagal kitų valstybių narių teisę.
- 42 Tam, kad bažnyčia ar religinė bendruomenė būtų laikoma pripažinta pagal Austrijos teisę, ji turi atitikti *BekGG* 11 straipsnyje nustatytas tris sąlygas. Pirma, šis statusas gali būti suteiktas bažnyčiai ar religinei bendruomenei, Austrijos teritorijoje gyvuojančiai ne mažiau kaip 20 metų. Antra, šis statusas gali būti suteiktas, net jei bažnyčia ar religinė bendruomenė anksčiau neveikė Austrijos teritorijoje, tačiau organizaciniu ir doktrinos požiūriu yra integruota į tarptautiniu mastu veikiančią religinę bendruomenę, kuri gyvuoja ne mažiau kaip 200 metų. Trečia, jei tokia bendruomenė veikia tarptautiniu mastu ne mažiau kaip 100 metų, ji turi veikti Austrijoje organizuotai ne mažiau kaip 10 metų, kad organizaciniu ir doktrinos požiūriais į ją integruotai bažnyčiai arba religinei bendruomenei būtų suteiktas toks statusas.
- 43 Neatrodo, kad tokios alternatyvos, kuriomis siekiama apimti atvejus, kai bažnyčios ar religinės bendruomenės pripažinimas gali prisidėti prie valstybinės švietimo sistemos tarpkonfesinio pobūdžio, viršija tai, kas būtina šio sprendimo 36 punkte nurodytam tikslui pasiekti, t. y. suteikti tėvams galimybę pasirinkti jų religinius įsitikinimus atitinkantį vaikų ugdymą.
- 44 Be to, dėl sąlygos, susijusios su bažnyčios ar religinės bendruomenės, kuri nori būti pripažinta pagal Austrijos teisę, atstovavimu šios šalies visuomenėje, pažymėtina, kad *BeKGG* 11 straipsnio 1 dalies d punkto antrame sakinyje numatyta, kad, jeigu to, kad bendruomenės nariai yra ne mažiau kaip du iš 1 000 Austrijos gyventojų, neįmanoma įrodyti remiantis paskutinio gyventojų surašymo duomenimis, šie įrodymai turi būti pateikti kitu būdu. Tokia nuostata tiek, kiek joje numatytas ne tik vienas įrodymo būdas, taip pat patvirtina Austrijos teisės aktų leidėjo norą neviršyti to, kas būtina nacionalinės teisės aktais siekiamam tikslui įgyvendinti.
- 45 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad SESV 49 straipsnis, siejamas su SESV 17 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias valstybės teikiamų subsidijų privačioms mokymo įstaigoms, pripažintoms kaip konfesinės mokyklos, skyrimas siejamas su sąlyga, kad prašymą skirti subsidiją

šiai įstaigai pateikusi bažnyčia ar religinė bendruomenė turi būti pripažinta pagal tos valstybės narės teisę, įskaitant atvejus, kai ši bažnyčia ar religinė bendruomenė yra pripažinta pagal savo kilmės valstybės narės teisę.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 46 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

- 1. SESV 17 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją į Sąjungos teisės taikymo sritį patenka tokia situacija, kai bažnyčia, religinė asociacija ar bendruomenė, kuri valstybėje narėje turi viešosios teisės reglamentuojamo juridinio asmens statusą ir kuri kaip konfesinę mokyklą pripažįsta ir išlaiko kitoje valstybėje narėje esančią privačią mokymo įstaigą, prašo skirti šiai įstaigai subsidiją, kuri skiriama tik pagal tos kitos valstybės narės teisę pripažintoms bažnyčioms, religinėms asociacijoms ir bendruomenėms.**
- 2. SESV 49 straipsnis, siejamas su SESV 17 straipsnio 1 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias valstybės teikiamų subsidijų privačioms mokymo įstaigoms, pripažintoms kaip konfesinės mokyklos, skyrimas siejamas su sąlyga, kad prašymą skirti subsidiją šiai įstaigai pateikusi bažnyčia ar religinė bendruomenė turi būti pripažinta pagal tos valstybės narės teisę, įskaitant atvejus, kai ši bažnyčia ar religinė bendruomenė yra pripažinta pagal savo kilmės valstybės narės teisę.**

Parašai.